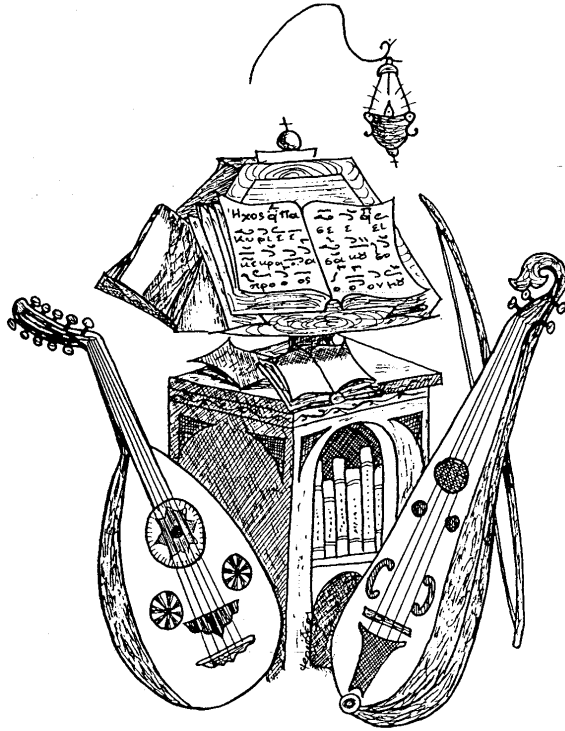

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

«Λείδω ξυνεΐοισι,
θύρας δ' ἐπίθεσθε
βέβηλοι»
(Ορφικόν)

«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

ἜΤΟΣ Α' - Τεύχος Αριθμ. 23
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΤΑΧ. Δ/ΝΣΗ Η ΕΔΡΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ:
ΑΓ. ΙΩΑΝΝΟΥ 19 Τ.Κ. 25100
ΑΙΓΙΟ

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ
ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

**«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»
ΚΩΔ. 7587**

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

- 1. Ακρίδας Θεόδωρος**, Πρόεδρος
Αιτωλικού 101, Μεσολόγγι 30200
Τηλ. 26310-28383 ή 24742
- 2. Γκοτσόπουλος Ανδρέας**
Α΄ Αντιπρόεδρος
Δοϊράνης 16, Χολαργός 15562
Τηλ. 210-6577027, κιν. 6979976423
- 3. Φώτης Θεοδωρακόπουλος**
Β΄ Αντιπρόεδρος
Αγίου Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
- 4. Γιάννου Νικόλαος**, Γ. Γραμματέας
Μυκηναϊκών τάφων 24, Σπάτα 19004
Τηλ. 6937417401
- 5. Κατσιφής Βασίλειος**,
Ειδ.Γραμματέας, Λ. Κατσώνη 28-30,
Δάφνη 17236 Τηλ. 210-9707808
- 6. Σαλάτας Σπυρίδων**, Ταμίας
Ανοιξεως 35, Καματερό 13451
Τηλ. 210-2313092
- 7. Καμπίσης Δημήτριος** Μέλος
Αρκαδίου 20, Κάτω Χαλάνδρι 15231
Τηλ. 210-6740335
- 8. Τσιντζίφα Βαρβάρα**, Μέλος
Αλαμάνας 7, Βούλα Αττικής 16673
Τηλ. 6945509444
- 9. Κοτρώτσος Παναγιώτης**, Μέλος
Παυσανία 1, Ναύπακτος 30300
Τηλ. 6977577734

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Χατζηχρόνογλου Γεώργιος**,
Αναλήψεως 51, Βριλλήσια 15235
Τηλ. 210-8030259
- 2. Κότσικας Δημήτριος**
Σώσσου 29, Βύρωνας 16233
Τηλ. 210-7600421
- 3. Σιώλος Γρηγόριος**
Δ.Υψηλάντου 6 Καλλιθέα 16777

**Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΠΡΟΑΣΠΙΣΤΩΝ ΤΗΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»**

Αγ. Ιωάννου 19, ΤΚ 25100 Αίγιο.
Τηλ.26910-29842 FAX: 26910-23492

ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΓΝΗΣΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Και υπεύθυνος κατά Νόμον
Θεόδωρος Ακρίδας
Πρόεδρος της Π.Ε.Π.Ε.Μ.
«ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ»

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- 1. Θεόδωρος Ακρίδας**
Πρωτοψάλτης – Μουσικολόγος –
Συγγραφέας.
- 2. Βασίλειος Κατσιφής**
Άρχων Μουσικοδ/λος - Πρωτοψάλτης-
Συγγραφέας.
- 3. Θεοδωρακόπουλος Φώτης**,
Πρωτοψάλτης-Χοράρχης.
- 4. Γιάννου Νικόλαος**,
Καθηγητής Μουσικής-Πρωτοψάλτης.

ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Χρήστος Παπαδημητρίου, Δικηγόρος,
Χαρ. Τρικούπη 37,
Μεσολόγγι 30200
Τηλ. 26310-22838

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Φώτης Θεοδωρακόπουλος
Αγ. Ιωάννου 19, Αίγιο 25100
Τηλ. 26910-29842 FAX. 26910-23492

Ηλεκτρονική Διεύθυνση:
www.mygipnoon.gr

ΕΛΛΟΓΕΣ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ.

Θρασυβούλου Παπανικολάου

Άρχοντας Μουσικοδιδασκάλου του Οικουμενικού Θρόνου.

Πυθαγορικά τετράχορδα κατά το σκληρό διάτονο.

Ο προσδιορισμός του όλου διαστηματικού συστήματος στο χώρο της μουσικής, όπως ίσχυσε στην αρχαιότητα, αλλά και σήμερα, είναι έργο του Πυθαγόρα. Ο μεγάλος αυτός φιλόσοφος, μαθηματικός, γεωγράφος και θεωρητικός της μουσικής, ο θέλων «*τήν τοῦ παντός οὐσίαν διὰ μουσικῆς συγκειμένην*» μας έδωσε τα πρώτα βασικά και συγκεκριμένα στοιχεία για την μουσική.

Αρχικά ο Πυθαγόρας θεώρησε ότι το βασικότερο κριτήριο της μουσικής είναι η ακοή, η αίσθηση. Πολύ νωρίς όμως απεδοκίμασε την αυθεντικότητα της ακοής και υιοθέτησε την χρήση των μαθηματικών λόγων. Όπως μας πληροφορεί ο Πορφύριος (Νεοπλατωνικός φιλόσοφος), οι Πυθαγόρειοι «*εύρόντες τὰς συμμετρίας τῶν συμφωνιῶν καὶ τοὺς ἀριθμούς (6-8-9 καὶ 12), ἐξ ὧν τῆς συμμετρίας οἱ λόγοι ὑφίσταντο, τῇ τῶν ἀριθμῶν ἀκίβειᾳ ἔκρινον τὰς συμφωνίας καὶ τοῖς τούτων λόγοις ταύτας παρεμέτρουν παρέντες τὴν ἀκοήν ὡς οὐκ ἱκανὴν οὔσαν κρίνειν τὰ τοιαῦτα.*» Και αλλού, ότι «*οἱ Πυθαγόρειοι τὴν ἀκοήν πρὸς τὰς κρίσεις τῶν συμφῶνων παρητοῦντο, τῷ δὲ λόγῳ μόνῳ μόνον προσεῖχον.*»

Ἀντίθετα με τον Πυθαγόρα, ο Αριστόξενος ο Ταραντίνος, ο οποίος ενώ ακολούθησε τις απόψεις των Πυθαγορείων, επιστρέφει στο αισθητήριο της ακοής, επηρεαζόμενος, προφανώς, από τον μεγάλο Αριστοτέλη, ο οποίος εδέχετο ότι, «*οὐδέν ἐν τῷ νῶ, ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει.*»

Οι τέσσερες λοιπόν αναφερόμενοι αριθμοί, έμμελον να αποτελέσουν τους τέσσερες κίονες του όλου διαστηματικού συστήματος της μουσικής.

Αν λάβουμε έτσι ως βάση τη διατονική κλίμακα την εκ του φθόγγου Νη (4^η διαπασών) και θέσουμε τους αριθμούς στους εστώτες φθόγγους της κλίμακας εκ του οξέος προς το βαρύ, διότι οι αρχαίοι απήγγειλαν τα διαστήματα και τις κλίμακες από το οξύ προς το βαρύ, θα έχουμε:

Νη 12, - Γα 9, - Δι 8, - Νη' 6.

Κατ' αυτούς θα έχουμε το διάστημα **ογδός** Νη'/Νη ίσον με $6/12$ ήτοι $1/2$. Πράγματι ο ογδοός φθόγγος κάθε κλίμακας είναι το ηχητικό αποτέλεσμα του ημίσεος οιασδήποτε χορδής. Ακόμα συνιστά πλήρη δια οκτώ συμφωνία και είναι αποτέλεσμα διπλασίου αριθμού συχνότητας.

Το διάστημα πέμπτης Δι/Νη ίσον με $8/12$ ήτοι $2/3$ σε μήκος χορδής. Το διάστημα τετάρτης Γα/Νη ίσον με $9/12$ ήτοι $3/4$ σε μήκος χορδής.

Ο λόγος, λοιπόν, της πέμπτης προς την τετάρτη $2/3 : 3/4 = 8/9$ γεννά τον επόγδοο ή μείζονα τόνο.

Ένα τετράχορδο είχε δύο επόγδους (μείζονες τόνους) και ένα λείμα (ημιτόνιο). Το λείμα (ή έλλασον ημιτόνιον) προκύπτει από την αφαίρεση δύο μειζόνων τόνων από την τετάρτη $3/4 : 8/9 \times 8/9 = 243/256$.

Η δομή ενός τοιούτου τετραχόρδου με δύο μείζονες και ένα λείμα ανήκε στο σκληρό διατονικό γένος του Πυθαγόρα.

Στα τετράχορδα αυτά καθοριστικό ρόλο έπαιξε το λείμα (ημιτόνιο), το οποίο και χαρακτήριζε το είδος του τετραχόρδου. Όταν το ημιτόνιο ευρίσκετο τρίτο στη σειρά των τόνων του τετραχόρδου, κατά την κατιούσα διαδοχή, το τετράχορδο ελέγετο **Δώριο**, όπως Δι-Γα-Βου[♭]-Πα ή Δωριστί αρμονία, προκειμένου περί πλήρους κλίμακας.

Όταν το ημιτόνιο ευρίσκετο εις το μέσον των δύο μειζόνων, το τετράχορδο ελέγετο **Φρύγιον** όπως Δι - Γα[♭] - Βου - Πα ή Φρύγιος αρμονία.

Και τέλος, όταν το ημιτόνιο ευρίσκετο στην αρχή του τετραχόρδου, εν καταβάσει, όπως Ζω[♭] - Κε - Δι - Γα, το τετράχορδο ελέγετο **Λύδιον** ή Λυδιστί αρμονία.

Είναι γεγονός, ότι οι Αρχαίοι παρεδέχοντο τρία Σύμφωνα διαστήματα, που δίνουν οι σχέσεις των πρώτων αριθμών της «Ιεράς τετρακτύος» 1.2.3.4 κατά την διατύπωση του Πυθαγόρα.

Την δια Οκτώ Συμφωνία (Διαπασών) Νη'/Νη = 1:2

Την δια πέντε » (Διοξεία) Δι/Νη = 2:3

Την δια τεσσάρων » (Συλλαβή) Γα/Νη = 3:4

Οι σχέσεις αυτές των αναφερομένων Συμφωνιών δέν αμφισβητήθηκαν ποτέ από κανέναν και σε καμία εποχή. Ίσχυσαν τόσο στην αρχαιότητα, στον μεσαίωνα, όσο και σήμερα.

Η δομή αυτής της κλίμακας με δύο μείζονες, ένα ημιτόνιο, τρεις μείζονες και ημιτόνιο, είναι η θεμελιώδης ή φυσική κλίμακα, την οποία χρησιμοποιεί σήμερα η Ευρωπαϊκή μουσική.

Το Βυζαντινό μέλος χρησιμοποιεί κλίμακα με ιδιαίτερη διαίρεση τετραχόρδου, που αποδίδεται στον Δίδυμο τον Αλεξανδρέα. Γίνεται μια προσθήκη στο σύστημα του Πυθαγόρα, καθοριστική για την κατοπινή εξέλιξη της Βυζαντινής μουσικής.

Σήμερα στο Βυζαντινό μέλος έχουμε τα γνωστά, θεμελιώδη μουσικά διαστήματα, που είναι ο μείζων, ο ελάσσων και ο ελάχιστος τόνος και που κατά την Πατριαρχική Επιτροπή του 1881 εκφράζονται με τους αριθμούς 12-10-8 αντιστοίχως.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα ν' αναφερθώ στο γεγονός, που σε ορισμένους συναδέλφους δημιουργείται η απορία, πως είναι δυνατόν στον Βυζαντινό χώρο ν' απαγγέλουμε τη διατονική κλίμακα την εκ του Νη με την ποιό πάνω διαίρεση και το άκουσμά της να είναι το αυτό με την εκ του Do κλίμακα της Ευρωπαϊκής μουσικής; Η απάντηση είναι, ότι εμείς οι ψάλτες δεν ψάλλουμε τη μελωδία της κλίμακας, αλλά τη μελωδία του ήχου. Απόδειξη ότι μελωδίες του πλαγίου τετάρτου ήχου δεν αποδίδονται με πιάνο ή άλλο όργανο με σταθερούς φθόγγους. Εδώ υπεισέρχεται το μεγάλο θέμα των μελωδικών έλξεων των υπερβασίμων φθόγγων, για το οποίο ίσως κάνουμε λόγο στο μέλλον.

----- . -----

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΕ ΚΑΤΑΞΙΩΜΕΝΟΥΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥΣ
ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ.

Γράφει ο Βασίλειος Κατσιφής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΟΛΑΚΗΣ

Το δεύτερο πρόσωπο στον οποίο θ' αναφερθώ, είναι ο άρχων Πρωτοψάλτης του Οικουμενικού Πατριαρχείου Γεώργιος Βιολάκης. Καταγόταν από ένα μικρό νησί του ελλαδικού χώρου, τη Σίφνο, από φτωχή οικογένεια, αλλά χάρις στην πανθομολογούμενη καλλιφωνία του, και την εν γένει κλήση του προς την μουσική, βρέθηκε στον Πατριαρχικό χώρο. Την ψαλτική σταδιοδρομία του ξεκίνησε από τους χαμηλότερους βαθμούς. Διεξήλθε όλα τα προβλεπόμενα στάδια, και τέλος έφτασε στην Πρωτοψαλτία του Πατριαρχικού Ναού.

Τον πρωτοψάλτη και συνθέτη Γεώργιο Βιολάκη, τον γνώρισα αρχικά από το μεγάλο του έργο, το «**ΤΥΠΙΚΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**», που είναι έργο ανεκτίμητης αξίας, γιατί απ' αυτό καθοδηγήθηκε μεγάλος αριθμός ιερέων και ιεροψαλτών, από το έτος 1860 μέχρι το έτος 1932, έτος που εμφανίζονται τα πρώτα ετήσια βιβλία τυπικού που είχαν την ονομασία «Φαρλέκας».

Τα ετήσια αυτά βιβλία σήμερα εκδίδονται από την Αποστολική Διακονία, και είναι ημερολόγια των ιερών ακολουθιών του ενιαυτού, δηλαδή, έχουν ισχύν ενός έτους. Τα ημερολόγια αυτά, είναι απλοποιημένα, πλήν όμως έχουν συνταχθεί, με βάση το Τυπικόν του Γεωργίου Βιολάκη. Σκύβω ευλαβικά και στον δημιουργό του Τυπικού, αλλά και στο ίδιο το βιβλίο, γιατί βοήθησε έναν κόσμο ολόκληρο, και μάλιστα σε εποχές δύσκολες, να ψάλλει ομοιόμορφα στα διάφορα πλάτη της ελληνικής επικράτειας. Για να γίνει απολύτως κατανοητή η αξία και η σημασία του Τυπικού, θα πρέπει να υπολογισθεί ότι μέχρι το 1950 το βιβλίο αυτό, ήταν το χρησιμότερο πράγμα σε όσους ασχολούνταν με την εκκλησία, την εκκλησιαστική ακολουθία, και την εκκλησιαστική τάξη. Τονίζω εντελώς ιδιαίτερα, ότι το έτος 1965, σε ένα χωριό της Θράκης συνήντησα ένα γέροντα συνάδελφο, ο οποίος διεξήρχετο τις εκκλησιαστι-

κές ακολουθίες, **μόνον** και αποκλειστικά με το **Τυπικόν** του Γεωργίου Βιολάκη.

Αν αξιολογήσουμε το υπό συζήτησιν βιβλίο, εκείνο που ασφαλώς θα προκύψει, δεν θα είναι το χρήσιμον ή η αρτιότητα του βιβλίου. ή η απόλυτη συνεισφορά του στην εκκλησιαστική τάξη, αλλά ιδιαιτέρως η καθαρότητα της γλώσσας στην οποία είναι γραμμένο, που ναί μεν είναι καθαρεύουσα, αλλά μια καθαρεύουσα απολύτως καταληπτή στον κάθε ασχολούμενο με την εκκλησιαστική τάξη και ακολουθία.

Σήμερα το χρησιμότητα αυτό βιβλίο, έχει περιπέσει σε μια αδικαιολόγητη αχρηστεία, αλλά είναι ανάγκη οι σημερινοί χρήστες των λεγομένων ημερολογίων να έχουν υπ' όψιν τους, ότι αυτά έχουν συνταχθεί με βάση το αρχαίο Τυπικό του Γεωργίου Βιολάκη.

Κρίνω αναγκαίο όμως, να κάνω και μια άλλη αναφορά, στο υπο συζήτησιν πρόσωπο, και να αναφερθώ έστω και δι ολίγων, σε μια άλλη δημιουργία του «**Στην συγκριτική μελέτη της Ελληνικής Μουσικής**» και τούτο για τους παρακάτω λόγους.

α) Γιατί με βάση την ομιλία του αυτή την οποία έκανε απευθυνόμενος εις «**Τον Μουσικόν Σύλλογον Κωνσταντινουπόλεως**», μας δίνεται ακέραιο και ανάγλυφο το ενδιαφέρον του και οι γνώσεις του γύρω από την ελληνική μουσική, ιδιαιτέρως την εκκλησιαστική. Από την ομιλία του λαμβάνουμε την σημαντική πληροφορία ότι αν δεν είχαν προλάβει οι τρεις διδάσκαλοι (Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, Χουρμούζιος Χαρτοφύλακας και Χρύσανθος ο μετέπειτα επίσκοπος Δυραχίου) να κάνουν την Μουσική μεταρύθμιση η μουσική μας θα είχε παντελώς εξαφανισθεί, και τούτο λόγω της πολυπλοκότητός της αλλά και της μακροχρονίου μαθητείας, που έφτανε τα 20-25 έτη και μάλιστα εχρειάζοντο και αρκετά χρήματα.

β) Γιατί μέσω αυτής της αναφοράς του Γεωργίου Βιολάκη, πληροφορούμεθα από τα πλέον έγκυρα χείλη, ότι με την μεταρύθμισιν των τριών, τίποτα δεν παρελήφθει

από την παλαιάν υπάρχουσαν κατάστασιν της αρχαίας βυζαντινής παρασημαντικής και εκείνης που το πάλαι ποτέ εφηρμόζετο εις την εκκλησιαστική τάξη.

Είναι βεβαίως γνωστό, ότι μερικά σημαδόφωνα δεν εχρησιμοποιήθησαν από την μεταρρύθμιση. Είναι όμως αληθές, ότι μερικά από τα καταργηθέντα, είχαν την αυτήν έκφρασιν με μερικά άλλα. Δηλαδή παρατηρείτο ένας αδικαιολόγητος πλεονασμός. Η μεταρρύθμιση δεν είχε άλλο σκοπό, παρά ν' απλοποιήσει την μουσική αλλά και να την εκσυγχρονήσει. Βεβαίως δεν πρέπει να μας διαφεύγει, το ότι προ της μεταρρυθμίσεως είχαν προηγηθεί 4 ή 5 απλοποιήσεις, στις οποίες το Οικουμενικό Πατριαρχείο είχε σοβαράν ανάμειξιν δι' υποδείξεων. Πρέπει να ειπωθεί, ότι μερικοί (ευτυχώς πολύ ολίγοι) έχουν στοχοποιήσει την μεταρρύθμιση, αλλά ξεχνούν τα όσα διατυπώνει ο Γεώργιος Βιολάκης που λέει ότι η μουσική έγινε ευκολότερη και αποδίδει απολύτως την αρχαία υπάρχουσα και εφαρμοζομένη πραγματικότητα, και που όλα αυτά συμφωνούν με το γενικό πνεύμα του Χριστιανισμού.

γ) Δεν είναι δυνατόν να ξεχνάμε, και να παραβλέπουμε, ότι ο Βιολάκης με τα όσα και όπως τα διατυπώνει, εις τον εν λόγω Σύλλογον, αποδεικνύεται δεινότατος εις τα περί της μουσικής, αλλά και της εν γένει ελληνικής παιδείας, και τούτο έχει ιδιαιτέραν σημασίαν, συνυπολογιζόμενον με τον δικόν μας χώρο.

δ) Πρέπει ακόμη να μη ξεχνάμε ότι ο Βιολάκης, απευθυνόμενος στα μέλη του εν λόγω Συλλόγου, απευθύνεται με την γλώσσα του λογιωτατισμού, και τούτο φανερώνει ότι τόσοσιν ο ομιλών, όσον και οι ακροατές, αντιλαμβάνονταν απολύτως ο ένας τον άλλο. Όμως εξ αυτού του γεγονότος προκύπτει θαρρώ αβίαστο το συμπέρασμα, ότι η πνευματική στάθμη των ανθρώπων της Ελληνικής Μ. Ασίας, ήτο πολύ ανεβασμένη. Δηλαδή, όλοι οι παρευρισκόμενοι εκεί, είχαν μιάν ανώτερη παιδεία. Από αυτήν την παρατήρησιν, αποδεικνύεται ότι οι ιεροψάλτες αυτής της εποχής και του χώρου εκείνου δεν ήταν τυχαίοι άνθρωποι,

αλλά άνθρωποι που και την μουσική υπηρετούσαν, αλλά είχαν και μια παιδεία που όντως προκαλεί θαυμασμόν. Πάντως, τελειώνων και την παρούσαν αναφοράν, δίνω τον αναλογούντα φόρον τιμής προς τον Γεώργιον Βιολάκη, τον αξιολογώ ως ένα των σημαντικότερων ανθρώπων, που ασχολήθηκαν και εργάσθηκαν για την ελληνική μουσική, αλλά και την εν γένει ελληνική παιδεία.

----- . -----

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΝΕΩΝ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΟ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΘΕΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ.

Γεώργιος Χατζόπουλος
(Θεολόγος – Καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής -
Πρωτοψάλτης)

Μελετώντας το αξιόλογο πόνημα του κ. Βασιλείου Κατσιφή «Μορφολογία – Ανάπτυξη της Ελληνικής Οκτωηχίας» και συγκεκριμένα τα εισαγωγικά στοιχεία που παραθέτει ο συγγραφέας, μου δημιουργήθηκαν κάποιες σκέψεις και προβληματισμοί σχετικά με την εκπαίδευση – ανάδειξη νέων Ιεροψαλτών στις σχολές Βυζαντινής μουσικής και τα ωδεία. Σκέψεις που αφορούν κυρίως τις επιπτώσεις που έχει η εκμάθηση αυτή όταν είναι αποκομμένη από τη συμμετοχή στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας μας και γενικά από την Εκκλησιαστική επιστασία. Πιο συγκεκριμένα το ερώτημα που αναδύεται είναι κατά πόσο μπορεί να θεωρηθεί άρτια η κατάρτιση ενός νέου Ιεροψάλτη με τις υπηρεσίες που προσφέρονται στις σχολές των ωδείων χωρίς τη συμμετοχή του στη Θεία Λατρεία και χωρίς τη σπουδή στο ιερό αναλόγιο.

Όντας καθηγητής σε ωδείο παρατηρώ ότι η «ωδειακή» εκπαίδευση που παρέχεται μπορεί να προσφέρει γνώσεις σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο η οποία όμως ξεκομμένη από τη σπουδή στο Ιερό αναλόγιο κρίνεται ανεπαρκής. Η ενεργός συμμετοχή στο αναλόγιο και η επαφή με τα λεγόμενα ακούσματα αποτελεί σύμφωνα με

μεγάλους δασκάλους της Βυζαντινής μουσικής τον ορισμό του ψάλτη. Αναφέρω ενδεικτικά κάποιες μαρτυρίες: Ο Άρχων Πρωτοψάλτης της Μ.Τ.Χ.Ε. Κωνσταντίνος Πρίγγος σε ένα ταξίδι του στην Ελλάδα αφού έψαλλαν κάποιοι πρωτοψάλτες κάποιους ύμνους του ζήτησαν να τους πεί τη γνώμη του. Η απάντηση του ήταν καταλυτική *«Βρέ παιδιά, όλοι σας καλλίφωνοι είστε, όλοι σας μουσικά ξέρετε, όλοι σας στις Εκκλησίες ψάλλετε, αλλά ψάλτες δεν είστε γιατί δεν ακούσατε!!»* Για να μπορέσει να γίνει πιο αντιληπτός χρησιμοποίησε την παρομοίωση μιας ξένης γλώσσας και της προφοράς της, που δε γράφεται ούτε διαβάζεται παρά μόνο με το αυτί αποκτάται. Επίσης ο Καθηγητής του ωδείου και Πρωτοψάλτης Θεόδωρος Χατζηθεοδώρου γράφει σχετικά με τα ακούσματα: *«Τα ωδεία δε δημιουργούν Ιεροψάλτες, αλλά απλώς καταρτίζουν μουσικώς και εγκυκλοπαιδικώς το μαθητή. Ο μαθητής οφείλει από την αρχή παράλληλα με τη φοίτησή του να παρακολουθεί τον ψάλλοντα έως ότου δυναμώσει μουσικώς»*. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι ο ψάλτης διαπλάθεται και ολοκληρώνεται με την τριβή των ακουσμάτων όπως αυτά εκτελούνται από το δάσκαλο στο Ιερό αναλόγιο.

Ο δάσκαλος πρέπει να είναι γνήσιος φορέας της Πατριαρχικής μουσικής παράδοσης, να γνωρίζει καλά τη θεωρία και την πράξη της Βυζαντινής μουσικής, να είναι καλλίφωνος και το σπουδαιότερο να έχει ακούσει παλαιότερους δασκάλους. Εκτός των παραπάνω ο δάσκαλος θα πρέπει να αντιμετωπίζει τους μαθητές – κυρίως τους νέους σε ηλικία – με παιδαγωγικά μέσα ώστε να μπορέσει με όμορφο και πειστικό τρόπο να τους τονίσει τη σημασία της συμμετοχής τους στο αναλόγιο και να τους μυήσει στα τεκταινόμενα της Θείας Λατρείας. Ακόμη και τα υποχρεωτικά μαθήματα που διδάσκονται στο ωδείο για τους υποψηφίους πτυχιούχους της Βυζαντινής Μουσικής (Λειτουργική, Τυπικό, Στοιχεία Μετρικής, Υμνολογία) βρίσκουν την εφαρμογή και ερμηνεία τους στον Ιερό χώρο της Λατρείας. Επομένως η άρτια εκπαίδευση των νέων ιεροψαλτών επιτυγχάνεται

με πρακτική άσκηση και τριβή επάνω στο αναλόγιο. Άλλωστε η Βυζαντινή μας μουσική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη Θεία Λατρεία, αφού αποτελεί συστατικό της και το ένδυμα του Θείου λόγου. Από τη στιγμή που η Βυζαντινή μουσική αποτελεί μέσο στη λατρεία, έχει χαρακτήρα αναγωγικό, μυσταγωγικό και κατηχητικό. Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς ότι η σπουδή της Εκκλησιαστικής μουσικής στα ωδεία χωρίς την πρακτική εξάσκηση και εκμάθηση – τριβή στον ιερό χώρο της Λατρείας και στο ιερό αναλόγιο κρίνεται ανεπαρκής.

Στο σημείο αυτό προκύπτει το εξής ζήτημα που το έχω αντιμετωπίσει αρκετές φορές. Τι γίνεται με τους σπουδαστές της Ψαλτικής τέχνης οι οποίοι δεν ανεβαίνουν στο αναλόγιο επειδή όπως υποστηρίζουν ντρέπονται και από το άγχος που τους διακατέχει δε μπορούν να αποδώσουν; Η λύση την οποία έχω προτάξει είναι η προετοιμασία στο σπίτι, η έγκαιρη προσέλευση στον Ιερό Ναό αν είναι δυνατόν από την αρχή που δεν υπάρχει αρκετός κόσμος και η διαβεβαίωση για πλήρη στήριξη σε περίπτωση άγχους – λάθους από το δάσκαλο ο οποίος πρέπει να ενθαρρύνει το μαθητή ακόμη και όταν κάνει λάθος τονίζοντάς του τι να προσέξει για να το αποφύγει την επόμενη φορά. Έτσι ο μαθητής αρχίζει να προσαρμόζεται στην διακονία του Ιερού αναλογίου και συνειδητοποιεί πλέον τη σπουδαιότητα του λειτουργήματος ενώ παράλληλα αντιλαμβάνεται ότι το ψαλτήρι είναι το καλύτερο διδασκαλείο για την άρτια κατάρτιση του Ιεροψάλτη. Ο συνδυασμός λοιπόν της επιμόρφωσης στο χώρο του ωδείου με την πρακτική σπουδή στο Ιερό αναλόγιο του Ιερού Ναού συνιστά την πλήρη κατάρτιση – ανάδειξη ενός νέου Ιεροψάλτη.

Όμως για την επίτευξη του στόχου αυτού, απαραίτητο είναι και το έμπρακτο ενδιαφέρον της Διοίκουσας Εκκλησίας, η οποία θα πρέπει να δημιουργήσει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις και να δώσει τα σχετικά κίνητρα, ώστε να προσελκύσει νέους ανθρώπους, προκειμένου να αποκτήσουν ικανή θεωρητική και πρακτική κατάρτιση και,

βεβαίως, σχετική πείρα για σωστή επάνδρωση των αναλογίων.

----- . -----

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Κύριον Θ. Ακρίδα
Πρόεδρον Π.Ε.Μ.Ε.Μ
«Οι Υπέρμαχοι»
Αγαπητέ κ. Πρόεδρε,

Αθήνα 2 Ιουλίου 2010

Με τα συγχαρητήριά μου για τη συνεχιζόμενη αγωνιστική σας προσφορά προς την πατρώαν Βυζαντινή μας Μουσική και τον Ιεροσαλτικό κόσμο, θα ήθελα να σας επισημάνω τα εξής:

1). Διάβασα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την επιστολή του Μακαριωτάτου με τη διακήρυξή του ότι *«η Ελλαδική Ορθόδοξος Εκκλησία ακολουθεί και διατηρεί πιστώως την Εκκλησιαστικήν Βυζαντινήν Μουσική Παράδοση και Μεθοδολογία των τριών Διδασκάλων της εν Κωνσταντινουπόλει Επιτροπής του 1814...»* και σκέφθηκα: Μήπως ο Μακαριώτατος ζεί σε άλλη χώρα και άλλους κόσμους; Δεν ακούει είτε ο ίδιος, είτε οι συνεργάτες του, τις εκπομπές του Ρ/Σ της Εκκλησίας της Ελλάδος που κάθε Κυριακή απόγευμα και κάθε Δευτέρα, υμνολογεί τον Σίμωνα Καρά και τον Λυκούργο Αγγελόπουλο; Δεν έχει άραγε διαπιστώσει ο Μακαριώτατος ότι ο Σταθμός «εν μια νυκτί» και απροειδοποίητα, στο νέο «ανανεωμένο» πρόγραμμά του, κυριολεκτικά διέγραψε απόλυτα επιτυχημένη επι σειρά ετών εκπομπή του πρωτοψάλτου και πατριώτη του Γ. Χατζηχρόνογλου, που άκουγε όλη η Ελλάδα και μάλιστα νέοι άνθρωποι που ήθελαν να μάθουν την ψαλτική τέχνη αλλά δεν είχαν κοντά τους δασκάλους ικανούς να τους μεταδώσουν τις απαραίτητες γνώσεις αλλά και το εκκλησιαστικό ύφος;

2). Τον περασμένο Νοέμβριο, η Ιερά Μητρόπολις Γλυφάδας, με Δ.Τ. κατακευράνωσε τους υπευθύνους του Ρ/Σ για τους νεωτερισμούς τους, διατυπώνοντας το ερώτημα *«με ποιό δικαίωμα ο Σταθμός πλανά τον λαό του Θεού*

στρεβλώνοντας στα νέα του προγράμματα την αλήθεια, με συντονισμένες επιθέσεις κατά της Ιεράς παραδόσεως..». Άραγε ο Μακαριώτατος και οι περί αυτόν Άγιοι Πατέρες της Ιεράς Συνόδου, έχουν μεσάνυχτα ή διαφορετικές απόψεις και θέσεις; Μήπως ηθελημένα ακολουθούν το διπρόσωπο του Ρωμαίου Ιανού έτσι ώστε «και η πίττα ακέραια και ο σκύλος χορτάτος;».

Προσωπικά αποδέχομαι και ασπάζομαι το Δ.Τ. της Ιεράς Μητροπόλεως Γλυφάδος και επαναλαμβάνω: Γιατί ο Ρ/Σ της Εκκλησίας της Ελλάδος έφθασε σε σημείο να μεταδίδει αντι-ορθόδοξες και αντι-εκκλησιαστικές εκπομπές κόντρα στην Ιερά παράδοση, ανεξέλεγκτα; Ποιοί μερίμνησαν για τους νέους υπευθύνους και διοικούντας τον Σταθμό; Με ποιά κριτήρια κόπηκαν αξιόλογες, σημαντικές και απόλυτα χρήσιμες για τον ιεροψαλτικό κόσμο και τους νέους μας εκπομπές που υπήρχαν στο προηγούμενο πρόγραμμα; Μήπως ο Μακαριώτατος Αθηνών κ. Ιερώνυμος με την επιστολή του – ίσως άθελά του – πλανά και ο ίδιος τον ελληνικό λαό και ιδιαίτερα τις χιλιάδες των Ιεροψαλτών; Μια απάντηση θα ήταν ασφαλώς πολύ χρήσιμη...

Με εκτίμηση
Βασίλης Μ. Δανός

----- . -----
ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΧΟΡΩΔΙΑ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

Κυριαζή Νικολέρη.

Άρχοντας Μουσικοδιδασκάλου του Οικουμενικού Θρόνου.

Χορωδία, επιγραμματικά είναι το συγχρονισμένο ψάλλειν από πολλά άτομα μαζί.

Οι βασικές προϋποθέσεις για την συγκρότηση μιας Χορωδίας είναι η σωστή εφαρμογή των όρων και των κανόνων που την διέπουν.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Για να στηθεί μια χορωδία, δυο είναι οι βασικές προϋποθέσεις: **α) Το έμπυχο υλικό και β) Ο έμπειρος και ειδικός Χοράρχης ο οποίος με τις γνώσεις που έχει γύρω από τη χορωδιακή τέχνη και μετά από επίπονη εργασία**

(προετοιμασία) θα διαπλάσει τις υπάρχουσες φωνές σε ένα καλό και ευχάριστο χορωδιακό άκουσμα.

Τα επί μέρους στοιχεία που απαιτούνται για να υπάρξει ένα ωραίο και εκφραστικό σύνολο είναι:

- Τονική σταθερότητα.
- Ακρίβεια στο ρυθμό.
- Σωστή και καθαρή άρθρωση.
- Ομοιογένεια φωνών και ισορροπία των δύο μερών (μελωδίας και ισοκρατήματος).
- Τεχνική αναπνοής.
- Ποιότητα ήχου.
- Συνοχή και συγχρονισμός.
- Ερμηνεία των διαφόρων χρωματισμών και τρύκ της μελωδίας.
- Αποβολή ατομικότητας από το σύνολο.
- Ερμηνεία – ύφος.
- Απόλυτη πνευματική, ψυχική επαφή των χορωδών με τον Χοράρχη.

Αναλύουμε με λεπτομέρεια τα ως ανωτέρω στοιχεία ένα προς ένα.

ΤΟΝΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

Είναι η σωστή και ακριβής εκτέλεση των φθόγγων χωρίς την παραμικρή φυγή από την τονικότητα του ψαλλομένου τροπαρίου. Η φυγή από την τονικότητα έχει 4 παραμέτρους: **α)** Η παρέκκλιση από την τονικότητα όλης της χορωδίας, **β)** η παρέκκλιση από την τονικότητα ενός αριθμού χορωδών, **γ)** η παρέκκλιση ενός αριθμού χορωδών και ισοκρατών **δ)** η παρέκκλιση ενός αριθμού ισοκρατών. Εδώ χρειάζεται η δυναμική, έξυπνη και έγκαιρη παρέμβαση του Χοράρχου.

Το ιδανικότερο είναι να μην υπάρξει καμία παρέκκλιση. Αυτό επιτυγχάνεται με την μακροχρόνια μεθοδική εκπαίδευση, προετοιμασία η οποία θα πρέπει να γίνεται ως εξής: **α)** ο χοράρχης θα πρέπει να παρουσιάσει τον Μελοποιό του μαθήματος που πρόκειται να διδάξει στη Χορωδία, με ιδιαίτερη έμφαση την εποχή που έζησε, έτσι ώστε οι

χορωδοί να μούν στο πνεύμα του συνθέτου και της εποχής του. **β)** Ξεχωριστά οι Χορωδοί να μάθουν το τροπάριο, παραλλαγή. **γ)** Ξεχωριστά τα ισοκρατήματα, τις εναλλαγές δηλαδή, παραλλαγή. **δ)** Στη συνέχεια ο Χοράρχης θα περάσει το μέλος (να το ψάλλει δηλαδή) στη χορωδία με τον τρόπο που θα πρέπει να ερμηνευθεί, ούτως ώστε οι χορωδοί να μούν στην κεντρική ιδέα του τροπαρίου, με λίγα λόγια στο ήθος της μελωδίας, τί ζητάει δηλαδή το μάθημα.

Από εκεί και πέρα πλέον αρχίζει η μεγάλη προσπάθεια για να φθάσει η Χορωδία στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Οι υπόλοιπες λεπτομέρειες της διδασκαλίας του τροπαρίου έγκεινται στον τρόπο που ακολουθεί ο κάθε Χοράρχης. Το τέλειο πάντως είναι να εκτελούνται τα μαθήματα «**από στήθους**», απ' έξω δηλαδή.

(Συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος)

----- . -----

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

(Γράφει ο Νίκος Γιάννου)

Την Κυριακή 10-10-10 Έγινε η εκδήλωση της παρουσίασης των έργων του διακεκριμένου πρωτοψάλτου Θ. Ακρίδα στο αμφιθέατρο της Νομαρχιακής αυτοδιοίκησης Αιτωλοακαρνανίας στο Μεσολόγγι.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, η φιλόλογος καθηγήτρια κ. Πολυξένη Χαραλαμποπούλου παρουσίασε και σχολίασε την αυτοβιογραφία του με τίτλο "**ΜΙΑ ΖΩΗ ΣΕ 3.000 ΣΤΡΟΦΕΣ**", και τόνισε μεταξύ άλλων τα εξής:

Υπάρχουν σημαντικοί άνθρωποι του πνεύματος, της σκέψης και της επιστήμης, ακούραστοι δημιουργοί, που κυκλοφορούν δίπλα μας χωρίς να γίνεται αντιληπτή η παρουσία τους, αλλά η ζωή έχει δείξει ότι το έργο τους, εφόσον αξίζει, αργά ή γρήγορα βρίσκει το δρόμο προς την αναγνώριση και την καταξίωση.

Στην κατηγορία αυτή των ανθρώπων ανήκει και ο Θεόδωρος Ευθυμίου Ακρίδας, που είναι ένα πολύπλευρο ταλέντο. Γουνοποιός, επιχειρηματίας, μουσικολόγος, ψάλτης, τραγουδιστής, χειριστής μουσικών οργάνων, μελο-

ποιός, λόγιος, ποιητής, δημοσιογράφος, συγγραφέας, με μια λέξη διανοούμενος άνθρωπος.

Στη συνέχεια περιέγραψε το βιβλίο, που χωρίζεται σε 7 μέρη - 10ετίες και κάθε 10ετία σε κεφάλαια συνολικά 100.

Ο πανοσιολογιώτατος και μουσικολογιώτατος αρχιμανδρίτης π. Αθανάσιος Σιαμάκης παρουσίασε το βιβλίο του **"ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΔΥΣΠΛΑΣΙΩΝ ΣΙΜ. ΚΑΡΑ"** που είπε μεταξύ άλλων:

Με τον όρο "δυσπλασίες" δανεισμένο από την φρασεολογία της ιατρικής ο συγγραφέας εννοεί τα μουσικά μορφώματα του Σ. Καρά.

Σκοπός της συγγραφής, μας λέγει ο ίδιος, είναι η ευρύτερη και πληρέστερη ενημέρωση και προσθέτει ότι ευτύχημα θα ήταν να μην υπήρχε ανάγκη συγγραφής βιβλίου με τέτοιο περιεχόμενο.

Το βιβλίο περιλαμβάνει 6 κεφάλαια και στο τέλος παρατίθενται απόψεις και σχόλια εκπροσώπων της δημόδους μουσικής για τον Σ. Καρά και την "προσφορά" του.

Ο πρωτοψάλτης κ. Φώτης Θεοδωρακόπουλος από το Αίγιο παρουσίασε το Μουσικό έργο του τιμωμένου:

"ΗΧΩ ΒΥΖ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΤΟΜΟΣ Α' ΟΡΘΡΟΣ".

Είναι ένα εύχρηστο βιβλίο 368 σελίδων που περιλαμβάνει μαθήματα του όρθρου, Ευλογητάρια, καταβασίες, τον Ν' ψαλμό, Τιμιωτέρα, Τον Δεσπότην και Αρχιερέα, τα 11 Εωθινά, δοξαστικά των αίνων ακινήτων και κινητών εορτών, και τέλος αργές δοξολογίες.

Το βιβλίο αυτό έχουν σχολιάσει με τα καλύτερα λόγια αξιόλογοι μελοποιοί και ερμηνευτές και μεταξύ αυτών ο αείμνηστος άρχων πρωτοψάλτης της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας Βασίλειος Κ. Νικολαΐδης του οποίου τα σχόλιο έχει ξεχωριστή βαρύτητα και γράφει:

«Αι μελωδικαί σας γραμμαί είναι καθαρώς Εκκλησιαστικάί, και ως απλαί, προσिताί εις όλους. Άξιον προσοχής είναι ότι δεν απομακρύνεσθε από την κλασικήν

γραμμήν, αλλά κινείσθε μέσα εις τα πλαίσια που εχάραξαν οι αείμνηστοι διδάσκαλοι που μας παρέδωσαν αυτόν τον θησαυρό που λέγεται Βυζαντινή Μουσική».

Την εκδήλωση έκλεισε κλιμάκιο της χορωδίας του Συλλόγου ιεροψαλτών Αιγιαλείας υπό τη δ/ση του κ. Θεοδωρακόπουλου που έψαλε μέλη από το εν λόγω έργο του κ. Ακρίδα.

Στο τέλος ο συγγραφέας απευθυνόμενος στο ακροατήριο είπε: «Με υπερπροσπάθειες και μάλλον ξεπερνώντας τον εαυτό μου ίσως να κατόρθωσα να προσθέσω κάποιους κόκκους άμμου στα τεράστια οικοδομήματα της λογοτεχνικής και της μουσικής μας κληρονομιάς».

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στο έργο απαγγέλλοντας το πρώτο τετράστιχο της αυτοβιογραφίας του:

*«Δεν είχα σχέδιο ποτέ το βίο μου να γράψω
τί είδα και τί έζησα κι εγώ να περιγράψω.*

*Όμως γνωστοί και φίλοι μου με παροτρύναν πάντα
να γράψω για τη ζήση μου κάποια μικρομπαλάντα».*

Τέλος ευχαρίστησε το ακροατήριο που τον καταχειροκρότησε με ενθουσιασμό.

Παρέστησαν στην εκδήλωση ο Σεβασμιότατος μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας κ. Κοσμάς, πολλοί ιερείς, εκπρόσωποι των τοπικών αρχών, μαθητές του συγγραφέα, και πλήθος κόσμος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΡΑΚΟΒΙΤΗΣ (Νεκρολογία)

Σαν κεραυνός εν αιθρία αντήχησε το άγγελμα του θανάτου σου ,φίλε Κώστα.

Ήσουν ιδρυτικό μέλος της ένωσης μας , της Πανελληνίας Ένωσης Προασπιστών της Εθνικής Μουσικής « Οι Υπέρμαχοι » , στην οποία προσέφερες ανεκτίμητες υπηρεσίες από τη θέση του Γενικού Γραμματέα.

Εκ μέρους του Δ.Σ της ένωσης απευθύνω τον ύστατο χαιρετισμό και μεταφέρω την ειλικρινή συναδελφική αγάπη.

Όλοι εμείς που σε γνωρίσαμε προσωπικά , θα θυμόμαστε πάντα τον αδαμάντινο και ακέραιο χαρακτήρα σου, την ανιδιοτέλειά σου ,τη γενναιοδωρία σου να φιλοξενήσεις στους επαγγελματικούς σου χώρους την έδρα μας και όχι μόνο , καθώς και τη μαχητικότητα που σε διέκρινε στον δίκαιο κοινό αγώνα μας για τη προάσπιση της μουσικής μας , που υπηρέτησες σωστά και πιστά , σαν μαθητής του αείμνηστου άρχοντος πρωτοψάλτου Θρασύβουλου Στανίτσα που έχεις χρηματίσει όλα τα χρόνια της πρωτοψαλτίας του εις τον Άγιο Δημήτριο Αμπελοκήπων και με τον οποίο από σήμερα με τον αείμνηστο αδερφό σου και με το πλήθος των απ'αιώνος κεκοιμημένων ιερών υμνωδών ,θα υμνείτε τον Ύψιστο εν χορώ με το πατρών μέλος.

Δανείζομαι αυτή τη στιγμή μια σου λέξη που είπες για να εκφράσεις τα αισθήματα που σε διακατείχαν όταν στεκόσουν στο πλάι του μεγάλου Θρασύβουλου Στανίτσα και η λέξη αυτή ήταν **δέος!**

Το ίδιο δέος ,μπροστά στο μεγαλείο της ψυχής σου, διακατέχει σήμερα όλους εμάς που συγκεντρωθήκαμε σήμερα στην ενορία σου ,την Ευαγγελίστρια του Πειραιά , που από εδώ ξεκίνησες τα πρώτα βήματα της ενασχόλησής σου με τη Βυζαντινή μας Μουσική για να σε συνοδέψουμε στην τελευταία σου επί γης κατοικία.

Θλιβόμεθα και πενθούμε διότι χάσαμε έναν αγωνιστή , διακεκριμένο επιστήμονα ,πετυχημένο επαγγελματία, πολύτιμο συνεργάτη που τον διέκρινε κυρίως η πρόεπουσα αυστηρότητα για την πατρώα βυζαντινή μουσική μας και σταθερά ασυμβίβαστο σε ότι έβλαπτε την παραδοσιακή τάξη.

Ήσουν πάντα ο άνθρωπος της προσφοράς τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και για το Οικουμενικό μας Πατριαρχείο.

Εμείς το μόνο που μπορούμε να πούμε σε σένα είναι ένα μεγάλο ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μας.

Η μνήμη σου να είναι αιωνία.Ο Θεός να προστατεύει και να παρηγορεί την οικογένειά σου .Και εσύ ήρεμος τώρα

χωρίς να βασανίζεσαι πια από την μακροχρόνια ασθένειά σου να βαδίζεις ήσυχος προς τον επάνω κόσμο όπου άγγελοι θα σε οδηγήσουν στους λαμπρούς και αθάνατους για να ψάλλεις και πάλι δίπλα στο Θρασύβουλο Στανίτσα την ουράνια λειτουργία.

Ευχόμεθα να είναι ελαφρύ το χόμα της Πειραϊκής γης που θα σε σκεπάσει.

Για το Δ.Σ
Ανδρέας Γκοτσόπουλος Α' Α/πρόεδρος
Αντιδήμαρχος Δήμου Χολαργού

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Πανελληνίας Ενώσεως προασπιστών της Εθνικής μας Μουσικής **ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ** αφού πληροφορήθηκε το άγγελμα εκδημίας εἰς Κύριον του αγαπητού Συναδέλφου Κων/νου Ζαρακοβίτου .Ιδρυτικού μέλους της Ενώσεως – Γενικού Γραμματέως και νυν Αντιπροέδρου. Α Δομεστίκου του αείμνηστου Αρχοντος πρωτοψάλτου της Μεγάλης Χριστού Εκκλησίας Θρασύβουλου Στανίτσα. Εκλεκτού μύστου του Ιερού αναλογίου και ανιδιοτελούς αγωνιστού της ψαλτικής τέχνης και της μεγάλης προσφοράς στο Οικουμενικό μας Πατριαρχείο.

Συνελθόν εκτάκτως στις 2 Σεπτεμβρίου 2010 αποφάσισε ομοφώνως .

- 1) Να παραστεί σύσωμον εις την εξόδιον ακολουθία
- 2) Να καταθέσει στέφανον
- 3) Να αναγνωσθεί το παρόν ψήφισμα και να εκφωνηθεί επικήδειος κατά την Νεκρώσιμον Ακολουθίαν
- 4) Να δημοσιευθεί το παρόν ψήφισμα στο τριμηνιαίων περιοδικόν «η φωνή των υπερμάχων».
- 5) Να τιμήσει τη μνήμη του με εκδήλωση πνευματικού μνημοσύνου με νέα απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου

Το Διοικητικό Συμβούλιο

----- . -----

† ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΡΑΚΟΒΙΤΗΣ

του Νίκου Γιάννου.

Μόλις είχα φτάσει στην ιδιαίτερα μου πατρίδα για ολιγοήμερες διακοπές και βαδίζοντας στα δρομάκια της γειτονιάς που μεγάλωσα, χτύπησε το κινητό μου κι αυτό που άκουσα κυριολεκτικά με συγκλόνησε!

Η κλήση προερχόταν από υπάλληλο της εταιρείας ΑΓΚΡΟΖΑ, που με τρεμάμενη απ' τη συγκίνηση φωνή, μού ανακοίνωσε ότι ο από τεσσαρακονταετίας και πλέον αδελφικός μου φίλος Κώστας Ζαρακοβίτης έφυγε απ' την πρόσκαιρη αυτή ζωή και η κηδεία του θα γινόταν το Σάββατο 4η Σεπτεμβρίου 2010 στις 11:30'.

Γνώριζα ότι είχε πρόβλημα υγείας, αλλά οσάκις τον επισκεπτόμουν έδειχνε σαν να μη του συνέβαινε τίποτε. Το χιούμορ και το χαμόγελο δεν έλειπε απ' τα χείλη του. Με τόση γενναιότητα το αντιμετώπιζε.

Στο άγγελμα του θανάτου του σαν κινηματογραφική ταινία πέρασε απ' τη σκέψη μου η ζωή του, η γνωριμία μας και η κοινή μας πορεία στη μουσική κοντά στον άρχοντα πρωτοψάλτη της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας αείμνηστο Θρασύβουλο Στανίτσα.

Ο Κώστας λοιπόν, Αρκάς την καταγωγή, γεννήθηκε στον Πειραιά, σπούδασε στην ανωτάτη γεωπονική σχολή Αθηνών, ενώ παράλληλα φοιτούσε σε Ωδείο, έχοντας ήδη πάρει τα πρώτα μαθήματα από τον μουσικοδιδάσκαλο πρωτοψάλτη του Ι.Ν. Ευαγγελιστρίας Πειραιώς Σπυρίδωνα Σταυρίδη από την Προύσσα.

Στο πανεπιστήμιο του BRISTOL της Αγγλίας ειδικεύτηκε στην φυτοπαθολογία και επιστρέφοντας στην Ελλάδα υπηρέτησε στο Μπενάκειο φυτοπαθολογικό ινστιτούτο.

Εκεί τον συναντούσα και κουβεντιάζαμε, για τί άλλο; Για τη μουσική μας, τη Βυζαντινή μας Μουσική.

Στο σπίτι του, από το μαγνητόφωνό του μαθαίναμε ακούγοντας τους ονομαστούς δασκάλους, άρχοντες, της σύγχρονης εποχής.

Όταν ο άρχων Θρασύβουλος Στανίτσας απελαθείς από την Πόλη (επειδή ήταν ΕΛΛΗΝΑΣ) ανέλαβε καθήκοντα στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Αμπελοκήπων, ο Κώστας Ζαρακοβίτης ήταν από τους πρώτους που τον πλησίασαν και ο άρχων αφού διέκρινε τις γνώσεις και τις φωνητικές του ικανότητες, τον εγκατέστησε μόνιμα στα δεξιά του.

Θυμάμαι τη χαρά ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του, όταν μου ανακοίνωσε: «Πήγα στον Στανίτσα και με δέχτηκε... νά 'ρθεις κι εσύ!»

Έτσι κι έγινε, με νεύμα του Κώστα κινήθηκα προς το αναλόγιο για να ακούσω απ' τον άρχοντα που δεν είχε ενημερωθεί: «Κάτω, κάτω...» και ο Κώστας μου ζήτησε συγνώμη που δεν πρόλαβε να με συστήσει πράγμα που έκανε μετά τη λειτουργία.

Ο Κώστας Ζαρακοβίτης ήταν επιτυχημένος επιχειρηματίας και εξαιρετικά γενναιόδωρος.

Με χορηγίες της εταιρείας του κυκλοφόρησαν από τον εν Αθήναις Σύλλογο Μουσικοφίλων Κων/πόλεως (στον οποίο ήταν αντιπρόεδρος) οι πρώτοι ψηφιακοί δίσκοι με ηχογραφήσεις του άρχοντα Θρ. Στανίτσα από τον Άγιο Δημήτριο.

Ήταν επίσης ιδρυτικό μέλος της Πανελληνίας Ένωσης Προασπιστών της Εθνικής Μουσικής "ΟΙ ΥΠΕΡΜΑΧΟΙ", διατελέσας γενικός γραμματέας και αντιπρόεδρος, και διέθεσε επί σειράν ετών τον επαγγελματικό του χώρο για έδρα της, απ' όπου διακινούταν "Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΜΑΧΩΝ", ενισχύοντας οικονομικά την έκδοση.

Εξέδωσε δύο αξιόλογα μικρά βιβλία, ΜΟΥΣΙΚΟ ΕΓΚΟΛΠΙΟ και Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ που τα διέθετε δωρεάν. Χαρακτηριστικό των έργων του είναι η σύντμηση μελών που είναι κατάλληλα για σύντομες ακολουθίες ή όταν υπάρχει έλλειψη β' ιεροψάλτη.

Για πολλά χρόνια, πάντα με έξοδά του, πήγαινε στην Κων/πολη και έψαλε την Μεγάλη Εβδομάδα στο Ναό των

Αγίων δώδεκα Αποστόλων στο Φερίκιοϊ, ενώ τελευταία που αδυνατούσε πλήρως συναδέλφους για να εξυπηρετήσουν.

Ο θάνατός του αφήνει δυσαναπλήρωτο κενό στον κόσμο της μουσικής μας, όμως είμαστε βέβαιοι ότι έχει ήδη ενταχθεί στο χορό των μεταστάντων υμνωδών που συνεχίζουν να υμνούν τον Ύψιστο με το γνήσιο πατρώο μέλος.

Στην εξόδιο ακολουθία έψαλαν πολυμελείς χοροί συναδέλφων που θέλησαν να τον αποχαιρετήσουν και να τον συνοδέψουν στην τελευταία του κατοικία.

Αποχαιρέτησαν τον εκλιπόντα με σύντομες ομιλίες τους, ο πρόεδρος των Κωνσταντινουπολιτών κ. Σταμάτιος Νικόλαος Κίσσας και από τους "ΥΠΕΡΜΑΧΟΥΣ" ο αντιπρόεδρος μας κ. Ανδρέας Γκοτσόπουλος, που εξήραν τις αρετές του εκλιπόντος και περισσότερο την προσήλωσή του στη γνήσια Βυζαντινή Μουσική Παράδοση.

Ευχόμαστε στη σύζυγό του, στα παιδιά του και στους οικείους του την εξ ύψους παρηγορία και να τον θυμούνται, όπως θα τον θυμόμαστε και εμείς όλοι που είχαμε την τιμή να τον γνωρίσουμε και να μας τιμήσει με τη φιλία του.

Αιωνία του η μνήμη.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν από τη ζωή οι εκλεκτοί πρωτοψάλτες:

- Ανδρέας Πετρόχειλος
- Κωνσταντίνος Ζαρακοβίτης
- Βασίλης Νόνης
- Θεόδωρος Ζερβός
- Στάϊκος Χατζής

Ας είναι αιωνία η μνήμη τους.

Συλλυπούμεθα τους οικείους τους. Το Δ.Σ. της Π.Ε.Π.Ε.Μ

----- . -----

ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ

Την Κυριακή 5 Δεκεμβρίου 2010 εις την αίθουσα Συνεδριάσεων του Δημαρχειακού Μεγάρου Χολαργού (οδός Περικλέους 55) και από ώρα 11:30 έως και την 13:30 π.μ, θα πραγματοποιηθεί η οριζόμενη από το καταστατικό των Υπέρμαχων Τακτική Γενική Συνέλευση, με τα εξής θέματα προς συζήτηση.

1. Απολογισμός πεπραγμένων, απερχομένης διοίκησης
2. Έκθεση επι των οικονομικών πεπραγμένων.
3. Αλλαγή της έδρας των Υπέρμαχων.
4. Εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου.
5. Διάφορες ανακοινώσεις.

Στις αρχαιρεσίες μπορούν να ψηφίσουν όλα τα μέλη. Όσοι δεν μπορούν να παραστούν αυτοπροσώπως, έχουν τη δυνατότητα να εξουσιοδοτήσουν άλλο πρόσωπο δικής τους επιλογής, είτε γραπτώς είτε στις εξής ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

α). nikolaosgiannou@yahoo.gr. β) fotis@perivallontiki.gr

Οι επιθυμούντες να εκλεγούν μέλη της νέας διοίκησης, πρέπει να καταθέσουν δήλωση συμμετοχής, με τον ίδιο τρόπο.

Το Δ.Σ. της Π.Ε.Π.Ε.Μ

----- . -----

ΓΕΝΙΚΟ ΣΛΟΓΙΣΜΑ

«Οι Υπέρμαχοι» αγωνιούμε και αγωνιζόμαστε για τή διάσωση και διατήρηση τών γνήσιων μουσικῶν μας παραδόσεων. Οί προσπάθειές μας είναι καθαρῶς ιδεολογικές. Γι' αυτό παρακαλοῦμε ὅλους τους προσηλωμένους στις μουσικές μας παραδόσεις, ἐρευνητές, μουσικολόγους, ψάλτες, τραγουδιστές, ὀργανοπαίχτες και φιλόμουςους νὰ ἐγγραφούν στην Ένωσή μας. Ἡ κάθε εἶδος βοήθεια εἶναι πολύτιμη .

«Οι Υπέρμαχοι»

Τα ἐνυπόγραφα κείμενα, ἐκφράζουν τις ἀπόψεις τοῦ ὑπογράφοντος.

